

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Io. Baptistæ Portæ Neapolitani Magiæ Naturalis Libri
Viginti**

Della Porta, Giambattista

Frankfurt, 1607

Antiquorum opiniones de mirabilium operationum causis, & primo de
elementis. Cap. IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70772)

posse. Gnaro animo, seduloq; res primò consideret, & præparet, mox opus aggrediatur, nil temere faciat. Hoc dicere volui, vt si inscius fallitur, nobis vitio ne vertat, sed suam culpet inscitiam: hæc enim non tradentis, sed professoris imbecillitas est: nam si hæc in manibus rudiusculi verfabuntur, derogabitur scientiæ fides, fitque vt fortuita videantur, quæ verissima, ac necessarijs eueniunt causis. Si quæ efficis mirabiliora, vis videantur, causæ cognitionem tollito, illud enim mirum, cuius causa latet spectantem, qui enim causas nouerit, nimum authoritati derogat, eatenus illud rarum, insuetumq; habebitur, quatenus causæ abditæ sunt. Aristoteles in Mechanicis ait, Architecti instrumenta fabricant, celantes principia illius, quæ admirationem præstant. Quidam lucernam extinxit, ac rursus muro, vel lapidi admouens, accendebat, ceu rem mirandam, & tunc illud mirum videri desit, inquit Galenus, quum sulphure contactum reperiere. Ephesius. Miraculum inde soluitur, vnde videtur esse miraculum. Sit quoque fortuna diues: difficulter enim operamur, si opes non suppetunt. oportet enim ditari, vt philosophemur, non autem philosophari, vt ditemur. Sumptibus ne parcat, sed perquirendo prodigus, dumq; attentius examinatusq; perquirat, patiens reuocare ne grauetur, nec laboribus parcat: otiosis enim, & ignaris naturæ secreta non panduntur. Vnde rectè Epicharmus dicitabat, Deos mortalibus omnia laboris pretio vendere. Et si descriptioni non respondent effectus, in aliquibus te defecisse scito, non enim rudibus, & tyronibus, sed artificibus, & ingeniosis breuiter perscripsimus.

Antiquorum opiniones de mirabilium operationum causis, & primo de elementis. CAP. IV.

QVos saepe intuemur Naturæ effectus in causarum aucupio ita prisorum Philosophorum animos accendit, vt in eo non parum insudarint, & hallucinati sint, vt varij varias dixerint opiniones, quas antequam vltius progrediamur, referre non fuerit inopportunum. Primi ab elementis omnia progredi, eaq; rerum
princi-

principia statuerunt, vt Hippafus Metapontinus, & Heraclides Ponticus ignem, Diogenes Apolloniates, & Anaximenes aerem, Thales Milefus aquam. Hæc igitur primigenia Naturæ femina statuerunt, fcilicet elementa, simplicia corpora (nunc autem illegitima, spuria, & adulterina, & magis & minus alijs mixta trāsmutantur) materiale principium naturalis sunt corporis, perpetua viciffitudine alterabilia, & vertibilia agitantur, atq; ita sunt intra ingentes cœli fornices conglobata, vt totum hunc sublunarem repleant mundum. Ignis enim leuiffimus, puriffimusq; , vt vitam effugiat, in altum fe fubtulit, & fuperiorem locum fibi afciuit, quem æthera appellant. Huic proximum elementum fpiritus, paulo igne ponderofior, immenfa amplitudine circumfufus, per cuncta meabilis ad fuam nos reddit qualitatem, nunc in nubes denfatur, cogiturq; in nebulas, & foluitur. Succedit his aqua, inde vltimum ex defæcatis elementis abrafum, coalitumq; , quod terra dicitur, cunctis fubfternitur, crassa, folidiffima, impenetrabilis, vt nil tangi poffit folidum, quod terræ fit expers, & nil vacuum fine fpiritu. Ipfæ medijs fpatio æquilibrata, obuallatur omnibus, immobilis fola refidens, alia nanq; rotata vertigine circumferuntur. Hippon verò & Critias elementorum vapores principia dixere. Parmenides qualitates pronuntiauit; ex calido nanque & frigido omnia conftare dixit. Medici ex quatuor qualitatibus, calido, frigido, humido, ficco, quando fimul conferuntur ex eorum victoria. Singula enim elementa vicina, veluti quibusdam vlnis cōplectuntur, & contrarijs diffident qualitatibus. Natura enim fagax rato modulo, mira q; opportunitate hanc machinam architæta est. Quum enim binæ effent in vnoquoq; qualitates, in aliquibus iugabilis focietas, in aliquibus verò difcrepantia, talem fingulis de duobus alteram dedit, vt cui adhæreat, agnatam fibi, & fimilem habeat qualitatem, vti aer, & ignis, alter enim calidus, & ficcus, alter vero calidus & humidus. Siccum enim & humidum contraria funt, conciliatione tamen focij caloris copulantur: fic terra frigida & ficca est, aqua enim frigida &

humida, quæ et si per siccum & humidum sunt aduersantia, connectuntur tamen frigiditatis societate, aliter enim difficilis esset eorum concordia. Sic ignis paulatim in aerem abit per calidum, hic in aquam per humidum, aqua in terram per frigidum: & terra igni per siccum coniungitur, & ita prouidissimè gradiuntur. Inde ordine præpostero denuò transmutantur, & ex se inuicem fiunt: facilis enim transitus, quum communem nacta sunt qualitatē, uti ignis & aer per caliditatem, quæque autem ambabus opposita sunt qualitatibus, uti ignis & aqua, difficilius vertuntur. Caliditas igitur, frigiditas, humiditas, & siccitas principes qualitates dicuntur, quum ab elementis elabantur primò, & ex ijs secundarij emanent effectus, quarum duæ effectrices sunt, caliditas, & frigiditas, quæ plus ad agendum quam patiendum natæ sunt: patiuntur aliæ, humiditas, & siccitas, non quod profus occidentur, sed quia ab alijs cõseruentur, & inducantur. Secundariæ dicuntur, quasi primis inseruientes, & secundò operari dicuntur, ut emollire, maturare, resoluerē, tenuiorem reddere, uti quum calidum in mistum aliquod agens, educit impurum, & dum suæ actioni idoneum reddere tentat, ut simplicius fiat, euadit tenue: sic frigidum cõseruat, constringit, & congelat: siccum inspissat, & exasperat: nam dum excedit in illius superficie humidum, quæ consumere non ualeat, indurat: unde superficie scabrities inducitur, nam vacuitate depressa, & eleuata duritie, partium fit asperitas, & prominentia euenit. Sic humidum auget, corrumpit, & plerumque per se vnum agit, per accidens aliud, ut ex maturatione, constrictione, expulsionē, & ijs similibus lac, urinam, menstruum, sudorem euocat, quæ tertiæ à Medicis dicuntur qualitates, sic secundis inseruientes, ut illæ primis, & quandoque in aliquibus operantur mēbris, ut caput corroborare, renibus consulere, quæ & nonnulli quartas vocant. Hęc igitur fundamenta pronunciarunt mistorum omnium, & operationum mirabilium, quæque in medio protulere experimenta, ijs componi, & causas reperiri posse crediderunt. Sed Empedocles Agrigentinus elementis uti

non sufficientibus concordiam, & litem addidit, ex vna res gigni, corrumpi ex altera, his versibus:

*Quatuor in primis cunctarum semina veram.
Iuppiter aethereus, Pluto inferus, almaq; luno,
Et Nestis lacrymis hominum, qua lumina complet.
Nonnunquam connectit amor, simul omnia rursus,
Nonnunquam seuncta iubet contentio ferrè.*

Iouem autem intelligit feruorem, & ethera, almam vero lunonem aera, Plutonem terram, Nestim quoque humanos riuos, tanquam genituram, & aquam. Concordiam & litem hanc reperiri in elementis per qualitates sibi oppositas dissidentes, & consentientes, ac etiam in ipso caelo, vti Iuppiter & Venus planetas omnes diligunt, praeter Martem & Saturnum, Venus amica Marti, cui planetae caeteri auersantur. Est altera inimicitia, quae per oppositiones domorum, & exaltationes. Flagent enim odio signa, & amicitiae nexu conuincuntur, vt canit Manilius:

*Quin etiam proprijs inter se legibus astra
Conueniunt, & certa gerunt commercia rerum.
Inq; vicem praestant visus, atq; auribus herent.
Aut odium, foetusq; gerunt, conuersaq; quadam
In semet proprio ducuntur plena furore.*

Multas natura operationes ex formis prouenire.

C A P. V.

PERIPATETICI omnes, & recentiorum Philosophorum aetas, ex ijs, quae a vetustioribus dicta erant, rerum operationes omnes tueri non poterant, quum res aliquando contraria qualitatibus operarentur, ac ultra elementa, & qualitates, aliquod aliud esse coniectarunt, vti virtutes substantialibus formis connatae. Nunc autem, vt enucleatius patefiant omnia, equum est meminisse, a quibus vires proficiantur, non minimum in reperiendis notis, componendisq; profuturum: vt separare, & discernere discamus, nec omnem veram seriem conturbemus. Quum ex eodem misto plures fluerent effectus varij admodum, & diuersi, ex vno autem peroriti principio, est omnibus in confesso, cuiusmodi multa in